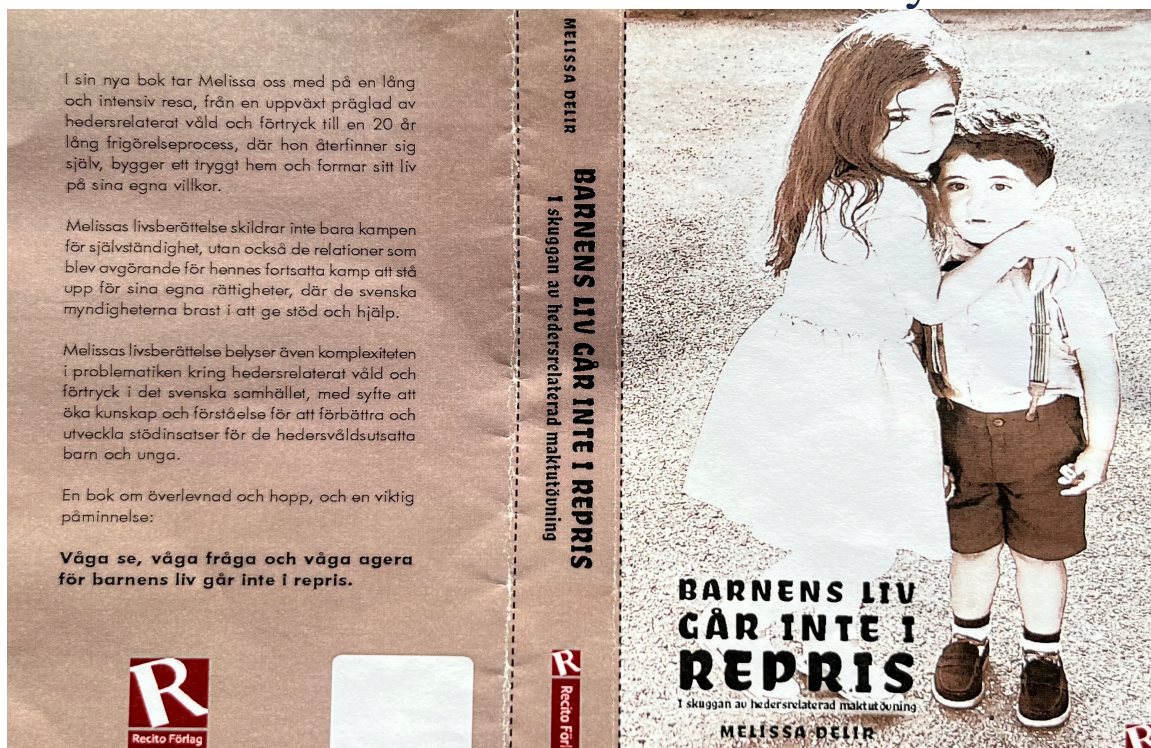

Skolkuratorshandledning

Hedersrelaterat våld och förtryck

Rekommenderas för skolkuratorer i grundskolan, gymnasiet och vuxenutbildningen

En kuratorshandledning till *Barnens liv går inte i repris* av Melissa Delir.

Handledningen innehåller inledning, kuratorns uppdrag, samverkan, riskgrupper, samtalsmetodik, checklistor och reflektionsfrågor. Den ger skolkuratorer konkreta verktyg för att möta elever i förtroendefulla samtal, upptäcka signaler, samordna insatser och arbeta förebyggande. Med utgångspunkt i bokens teman får kuratorn stöd i att skapa trygga samtal om demokrati, rättigheter, jämställdhet, värdegrund och hedersrelaterat våld och förtryck.

© Melissa Delir 2025. Alla rättigheter förbehållna.

Detta material får användas i skolkurativ verksamhet för stöd- och samtalsändamål. All annan användning, inklusive spridning i digital form, mångfaldigande utanför yrkesbruk eller kommersiell användning, är förbjuden utan författarens skriftliga tillstånd.

Innehållsförteckning

Inledning

Kuratorns uppdrag

Samverkan och gemensamma handlingsplan

Samverkan mellan skolsköterska och skolkurator

Särskilda riskgrupper

Checklista för kuratorn

Samtalsmetodik

Förebyggande arbete i skolan

Kärnbudskap

Bilaga 1: Öppna frågor för skolkuratorn

Bilaga 2: Melissas berättelser

Bilaga 3: Att förstå elevernas uttryck för frigörelseprocess vid
hedersrelaterat våld och förtryck

Skolans ansvar

Viktiga resurser – hit kan skolpersonal vända sig

Inledning

Hedersrelaterat våld och förtryck (HRV/F) är en allvarlig kränkning av barns och ungas rättigheter. Det kan ta sig uttryck i kontroll, begränsningar, hot, våld, tvångsaktenskap och oro för familjens rykte. Skolan är en av de viktigaste arenorna för att upptäcka, förebygga och agera vid HRV/F. Som skolkurator har du en unik position: du möter eleverna i förtroendefulla samtal, men har också ansvar att agera när barn far illa. Detta material ger stöd för hur du kan upptäcka signaler, föra samtal, samarbeta med andra aktörer och förebygga hedersförtryck i skolan.

Kuratorsns uppdrag

- Vara en trygg vuxen som eleven kan vända sig till.
- Skapa förtroende och sänka tröskeln för att våga prata.
- Fungera som länk mellan eleven, skolan, socialtjänsten och andra aktörer.
- Ha kunskap om hedersnormer, lagstiftning och barnets rättigheter.
- Kuratorn ska arbeta parallellt på tre nivåer:
Främjande (värdegrund, samtalsgrupper, trygghet och psykisk hälsa), Förebyggande (identifiera risker, undanröja hinder, arbete med plan mot diskriminering och kränkningar) och Åtgärdande (orosanmälan, utreda kränkning, stöd till utsatta elever).
- Vid misstanke om att en elev far illa har kuratorn, liksom all skolpersonal, en personlig anmälningsplikt enligt 14 kap. 1 § Socialtjänstlagen (SoL). Kuratorn ska omedelbart göra en orosanmälan till socialtjänsten. Anmälan kan göras i samråd med rektor, men den personliga ansvaret kan inte överlätas. Om det av säkerhetsskäl bedöms lämpligare att rektor skickar in anmälan, ska kuratorn säkerställa att detta sker och att socialtjänsten får den nödvändiga informationen.

Samverkan och gemensamma handlingsplan

Samverkan och gemensamma handlingsplaner mellan berörda aktörer är en förutsättning för att ge rätt stöd och skydd vid oro för hedersrelaterat våld och förtryck

- Elevhälsoteamet: skolsköterska, specialpedagog, psykolog, lärare och rektor.
- Socialtjänsten: första instans vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck (HRV).
- Polisen: Kontakts vid akuta hot eller vid misstanke om brott.
- Stödorganisationer: t.ex. GAPF, Shanazi, Unizon, Origo och Brottsofferjouren.
- Lokala nätverk: kommunens samverkansgrupper, skyddade boenden och ideella organisationer.

Samverkan mellan skolsköterska och skolkurator

- Elever som söker först hjälp hos skolsköterskan för fysiska besvär som huvudvärk, magont eller trötthet. Dessa kan ibland vara psykosomatiska symtom som uppstår till följd av oro och stress orsakade av hedersrelaterad utsatthet. Skolsköterskan utreder möjliga medicinska orsaker till elevens symtom, men kan samtidigt samverka med skolkuratoren om det finns tecken på psykosocial problematik. Samarbete bör ske parallellt för att säkerställa ett helhetsperspektiv och ge eleven ett samlat och tidigt stöd.
- Eleven bör ha fortsatt kontakt med både skolsköterskan och skolkuratoren parallellt, eftersom det ibland kan ta tid innan eleven känner trygghet och tillit till elevhälsan. Därför är det viktigt att skolsköterskan följer upp de fysiska besvären, medan skolkuratoren fördjupar samtalet om elevens livssituation, relationer och oro, kopplade till hedersproblematik.
- Skolkuratoren kan aktivt ställa frågor om de fysiska symtomen: exempelvis '*Jag vet att du haft ont i magen, vad brukar göra det bättre eller sämre?*' eller '*När du känner huvudvärk, vad brukar du ha varit med om innan?*'.
- På så sätt kan eleven bli medveten om sambandet mellan kropp och känslor. Samtidigt får elevhälsan en mer komplett bild av elevens hela hälsotillstånd i relation till livsvillkor och utsatthet.
- **Juridiskt förtydligande:** Barnets ålder och mognad avgör om vårdnadshavares samtycke behövs för samtal hos skolkuratoren. För yngre elever, särskilt under cirka 12 år, bör samtycke vanligtvis inhämtas. Vid misstanke om hedersrelaterat våld eller förtryck ska skolkuratoren dock noggrant överväga om kontakt med vårdnadshavare kan innebära en risk för eleven. I sådana situationer bör skolkuratoren samråda med rektor och socialtjänsten innan vårdnadshavare informeras eller samtycke inhämtas. Ett enstaka orienterande eller stöttande samtal kan dessutom genomföras utan samtycke, exempelvis om en lärare följer med eleven.

Läsårets början – gemensam introduktion för skolpersonalen

- Skolkurator och skolsköterska bör tillsammans hålla en kort genomgång för all personal i början av varje läsår om hedersrelaterat våld och förtryck.
- Innehållet bör täcka: vad hedersrelaterat våld och förtryck är, vikten av förebyggande arbete i undervisningen, vanliga signaler att uppmärksamma och vikten av korta vardagliga samtal med elever för att bygga trygghet.
- Syftet är att ge alla vuxna i skolan kunskap att se och förstå elever som lever i hederskontext, minska risken för ensamhet i utsatthet och stärka skolans gemensamma förmåga att upptäcka, agera och stötta.

Särskild risk för elever med NPF-diagnoser

Elever som lever under hedersförtryck och som dessutom har eller misstänks ha en NPF-diagnos (t.ex. ADHD eller autism) löper större risk för ökade begränsningar, kontroll och våld.

Dessa elever kan ha svårt att anpassa sig till de strikta regler och förväntningar som finns i hederskontexten. Beteenden som bristande impuls kontroll, svårigheter med sociala koder eller behov av självständighet kan av föräldrar uppfattas som respektlöst eller trotsigt.

Föräldrar kan också sakna kunskap om NPF och därför tolka barnets beteende som en medveten protest. Skam över att barnet inte *'passar in'* kan leda till att familjen försöker hantera situationen genom ökad kontroll, hot, våld eller arrangerade äktenskap.

Skolsköterskan och skolkuratoren behöver vara särskilt uppmärksamma på denna riskgrupp och samordna sina insatser. Det är viktigt att tydliggöra att NPF inte är olydnad, utan om en funktionsvariation som kräver förståelse och stöd.

Eftersom symtom på trauma relaterat till hedersförtryck och symtom på NPF delvis kan överlappa behöver professionen vid bedömning och stödinsatser beakta båda perspektiven, för att undvika att något förbises.

Målet är att tidigt upptäcka, förstå och agera för att förhindra att hedersrelaterade normer förstärks och leder till ytterligare utsatthet för elever med NPF.

Viktig varning – kontakta inte föräldrar i första skede

Vid oro för att en elev far illa, särskilt vid misstanke om hedersrelaterad problematik, ska skolan inte kontakta föräldrarna i första hand. Detta kan öka risken för att eleven utsätts för ökad kontroll, hot eller våld.

Om en lärare, skolkurator, skolsköterska eller annan personal känner oro ska de omedelbart samverka internt – med skolledningen, skolhälsovården och berörda yrkesfunktioner.

När elevhälsan tar över ett ärende ska läraren inte längre vara involverad, på grund av sekretessnivåerna mellan yrkesgrupperna.

Bedömning och beslut om akut skyddsåtgärder görs av socialtjänsten, som också ansvarar för eventuella vidare kontakt med polis eller myndigheter.

Elevens säkerhet måste alltid komma i första hand. Därför är det av största vikt att eleven får möjlighet att berätta hur eleven upplever sin situation om skolan överväger att kontakta föräldrarna, samt vad som skulle kännas tryggt respektive riskabelt.

Exempel på risker vid kontakt med föräldrarna i första skede: En elev kan förbjudas att återvända till skolan och därmed riskera att bli bortgift eller att skickas till hemlandet. En annan elev kan hotas till tystnad gentemot skolpersonal och utsättas för ännu hårdare kontroll. En tredje elev kan drabbas av repressalier eller andra former av bestraffning.

Checklista för kuratorn vid misstanke

- Upptäck: frånvaro, oro inför lov, återkommande kroppsliga besvär, begränsad kontakt med jämnåriga, samtal om förlovnings eller giftermål, tecken på kontroll eller begränsningar, att inte får delta i simundervisning, skolresor eller övernatta hos vänner, eller att eleven förväntas följa könsseparerade regler och särskilda klädkrav.
- Första samtalet: skapa trygg miljö, var tydlig med anmälningsplikten, ställ öppna frågor.
- Dokumentera: skriv ned elevens berättelse ordagrant, notera tid och sammanhang.
- Agera: gör orosanmälan till socialtjänsten, samverka med rektor/elevhälsa/polis, kontakta externa stödresurser.
- Följ upp: stäm av regelbundet, erbjud fortsatt stöd, lämna inte eleven ensam i processen.

Vägledande öppna frågor

- Om vardagen: Hur brukar dina dagar se ut efter skolan? Finns det något du skulle vilja göra men inte får?
- Om relationer: Har du någon att prata med? Hur känns det hemma just nu?
- Om trygghet: Finns det situationer där du känner dig otrygg? Är du orolig inför lov eller resor?
- Om känslor och stöd: Vad hjälper dig att må bättre? Vad önskar du att vuxna i skolan förstod?

Strategier för att nå elever i hederskontext

- Sänka tröskeln: var synlig i skolan, skapa anonyma kontaktvägar, ha lågtröskelsamtal.
- Normalisera rollen: tematräffar (alla tjejer/killar 1 gång per år), klassrumsbesök, gruppdiskussioner.
- Bygga tillit: återkommande aktiviteter (drop-in, fika-hörna), visa diskretion, använd mellanled.
- Trygga vägar in: tidbokning utan exponering, samtal på neutrala platser, följ upp gruppträffar individuellt.
- Kultur- och hedersmedvetet bemötande: tala om rättigheter och trygghet, bekräfta att eleven inte är ensam, visa att mod är att våga prata.

Använda berättelser och litteratur som ingång

- Berättelser och böcker (t.ex. Melissas bok) kan vara en neutral ingång för samtal, särskilt med killar eller i grupper där heder, normer och skam är känsliga ämnen.
- Utgå från en karaktärs situation och ställ frågor som: Hur tror du att den här personen känner sig?
Varför tror du att hen inte får bestämma över sitt liv? Tycker du att det är rättvist?
- Koppla sedan till eleven: Finns det något i ditt liv som påminner om detta? Vad skulle vara viktigt för dig i en liknande situation?
- Metoden gör det lättare för eleverna att reflektera utan att känna sig utpekade, och öppnar för känsliga ämnen på ett tryggt sätt.

Inbjudande formuleringar

- “Jag finns här för alla – ibland räcker det att prata om småsaker.”
- “Du behöver inte veta exakt vad du vill prata om, vi kan börja med hur du mår.”
- “Kuratoren är till för alla elever, inte bara den som har problem.”
- “Vi träffas hela klassen för att prata om vänskap – det här är för alla.”

Kärnbudskap

- Se signalerna – elever i hederskontext lever ofta med dubbelliv.
- Var trygg och tydlig – bygg förtroende men håll anmälningsplikten klar.
- Samverka alltid – ingen kurator står ensam i dessa frågor.
- Neutralisera rollen – gör kuratorn till en naturlig del av skolan.
- Stötta långsiktigt – eleven behöver både akuta insatser och varaktig trygghet.

Bilaga 1: Öppna frågor för skolkuratoren

Syfte: att skapa förtroende och öppna upp för samtal med elever i hederskontext.

Första mötet – skapa trygghet:

- Hur brukar dina dagar se ut i skolan och efter skolan?
- Vilka stunder på dagen känns mest bra för dig?
- Finns det något som du måste göra som du inte vill?
- Finns det något du vill göra som du inte får?

Om relationer och stöd:

- Har du någon du känner att du kan prata med när du behöver?
- Hur känns det hemma just nu?
- Vilka personer i din närhet brukar få dig att må bättre?

Om familjesituation och fritid:

- Hur brukar ni ha det hemma i familjen?
- Vad brukar din familj göra tillsammans på fritiden?
- Vad brukar du själv tycka om att göra på fritiden?
- Finns det något du skulle vilja göra på fritiden men inte kan eller får?

Om trygghet och oro:

- Finns det situationer där du känner dig otrygg?
- Är det något särskilt du tänker på inför lov eller resor?
- Vilka situationer gör dig mest lugn och trygg?

Om skolgång och lärande:

- Hur känns det att gå i skolan just nu?
- Vilka ämnen tycker du bäst om? Varför?
- Finns det något i skolan som känns extra svårt eller jobbigt för dig?
- Känner du att du får det stöd du behöver i skolan?

Om framtidsdrömmar och mål:

- Vad tänker du om framtiden – finns det något du vill göra eller arbeta med?
- Finns det någon utbildning eller skola du skulle vilja gå i framtiden?
- Om du fick bestämma helt själv – vad skulle du vilja göra efter skolan?
- Vilka hinder tror du kan finnas för att nå dina mål?

Om föräldrarnas syn på framtiden:

- Hur brukar dina föräldrar prata om din framtid?
- Vad tänker din familj om studier och yrke för dig?
- Finns det skillnader mellan vad du själv vill och vad dina föräldrar vill för dig?
- Hur känns det för dig när ni pratar om framtiden hemma?

Om känslor och stöd:

- Vad brukar hjälpa dig när du mår dåligt?

Om kroppen och utveckling:

- Hur känns det för dig att kroppen förändras när du växer?
- Är det okej för dig att prata om kroppen hemma eller med vänner?
- Hur brukar din familj prata om kroppen och hälsa?

Om mens och kroppsliga erfarenheter:

- Hur var det för dig första gången du fick mens?
- Finns det någon du kan prata med om mens och sådant som rör kroppen?
- Får du det stöd du behöver när du har mens, till exempel i skolan eller hemma?

Om normer och värderingar kopplat till kroppen:

- Finns det regler hemma kring hur du får klä dig eller ta hand om din kropp?
- Hur pratar din familj om kärlek, relationer eller sexualitet?
- Finns det saker som känns viktiga för din familj kring att du ”ska vara på ett visst sätt” som har med kroppen eller ditt kön att göra?
- Hur känns det för dig att det kan finnas olika förväntningar på tjejer och killar i din familj eller släkt?
- Vad önskar du att vuxna på skolan förstod bättre om dig?
- När känner du dig mest trygg och glad i vardagen?

Bilaga 2: Samtalsgångar med hjälp av Melissas berättelser

Syfte: att skapa en trygg ingång till samtal om hedersrelaterat våld och förtryck genom korta berättelser och öppna frågor.

1. Barndom och fritid:

Melissa berättar att hennes dröm var att bli basketspelare, men hennes pappa förbjöd henne att delta i idrott.

- Hur tror du att hon kände sig när hon inte fick följa sin dröm?
- Tycker du att det är rättvist?
- Finns det något du själv skulle vilja göra mer av men som inte är möjligt idag?

2. Skolgång och drömmar:

Melissa berättar att hon inte fick gå hem till en svensk klasskamrat, eftersom hennes mamma sa att 'svenskarna tänker inte som oss'.

- Vad tänker du om det?
- Tror du att det är vanligt att barn inte får välja sina vänner?
- Har du själv känt dig annorlunda i skolan någon gång?

3. Föräldrars liv och förväntningar:

Melissa berättar om sin mormor som giftes bort vid 14 års ålder. Mormodern säger att hon skulle ha väntat om hon fått välja själv.

- Varför tror du att hon inte fick välja själv?
- Hur tänker du själv om när man är redo att gifta sig eller bestämma över sitt liv?
- Vad tänker dina föräldrar om din framtid – studier, arbete, familj?

4. Kärlek och äktenskap:

Melissa berättar om sitt bröllop där hon sa ja men innerst inne kände oro.

- Tror du att det är lätt att säga vad man vill i en sådan situation?
- Vad betyder det för dig att få välja själv vem man ska leva med?
- Känner du att du får bestämma över viktiga saker i ditt eget liv?

5. Framtid och hopp:

Melissa berättar att hon kunde ha blivit bortgift som 14-åring men istället fick möjlighet att utbilda sig.

- Vad tänker du om skillnaden mellan dessa två liv?
- Vad är viktigt för dig när du tänker på din framtid?
- Vad skulle göra att du känner hopp inför framtiden?

Tips vid användning av berättelser:

- Läs texten med lugn och neutral ton. Undvik att värdera eller tolka åt eleven.
- Gör pauser och låt eleven reflektera fritt innan du ställer följdfrågor.
- Anpassa takten – vissa elever behöver mer tid innan de vågar svara.
- Bekräfta elevens känslor och tankar utan att ifrågasätta.
- Avsluta alltid samtalet med att lyfta något hoppfullt eller stärkande.
- Vid det första, andra eller ett annat lämpligt samtalstillfälle kan eleven få välja ett stycke som en läxa och besvara frågorna skriftligt. Eleven kan sedan ta med sig sina svar till nästa möte eller skicka dem via e-post till kuratorn. Kuratorn läser igenom svaren, ger återkoppling och bygger vidare på samtalet vid nästa träff.

Det är viktigt att fråga eleven **var** läxan kan göras på ett tryggt sätt. Om eleven känner oro inför att arbeta med uppgiften hemma kan alternativ vara skolans datorer, bibliotekets datorer eller i samband med ett undervisande ämne.

Det är kuratorn som ansvarar för att samordna detta med berörda lärare – det ska aldrig vara elevens ansvar.

Bilaga 3: Att förstå elevernas uttryck för frigörelseprocess vid hedersrelaterat våld och förtryck

Syftet är att ge praktisk vägledning och ökad förståelse för hur flickor och pojkar kan uttrycka sig i olika faser, samt hur vuxna i skolan kan agera tryggt och professionellt.

Inledning

Frigörelseprocessen sker ofta i flera faser, där unga personer gradvis börjar ifrågasätta begränsningar, testa gränser och söka hjälp utanför familjen. Vuxna i skola och myndighet har en avgörande roll i att uppmärksamma dessa signaler och agera tryggt, empatiskt och professionellt. **Kom ihåg:** små signaler i fas 1 kan vara början på en livsviktig förändring – när de tas på allvar och bemöts med respekt.

Fas 1 – Tidig frigörelse

I denna fas börjar ungdomar ifrågasätta familjens hedersnormer och kontroll, men de uttrycker sig ofta indirekt på grund av rädsla och oro. De testar vuxnas reaktioner och söker trygghet innan de vågar berätta mer.

Flickors uttryck (fas 1 – tidig frigörelse)

Verbala uttryck:

- “Jag får inte göra samma saker som mina vänner.”
- “Jag vet inte om jag får följa med på klassresan.”
- “Mina föräldrar blir arga om jag sminkar mig eller pratar med killar.”
- “Jag måste fråga hemma om allt.”
- “Det känns som jag lever ett dubbelliv.”
- “Jag får inte använda sociala medier.”
- “Jag måste hem direkt efter skolan.”
- “Mina bröder blir arga om jag inte går raka vägen hem efter skolan.”

Beteendemässiga signaler:

- Börjar dra sig undan kompisar efter skoltid.
- Blir stressad av föräldrakontakt via telefon under dagen.
- Vägrar delta i vissa moment (idrott, studieresor, övernattningar).
- Ser orolig ut inför lov och ledigheter.
- Säger ofta att “mamma/pappa måste godkänna allt.”
- Undviker att prata om sin familj eller bakgrund.
- Blir oftast tyst när samtalet handlar om jämställdhet och relationer.
- Verkar stressed över mobiltelefonen. Tittar ofta på den eller reagerar starkt på sms eller ringsignaler.
- Känner skuld eller skam över situationen.

Pojkars uttryck (fas 1 – tidig frigörelse)

Verbala uttryck:

- “Jag måste hålla koll på min syster.”
- “Det är jobbigt hemma, jag får inte välja själv.”
- “Jag vill flytta hemifrån men det går inte.”
- “Pappa bestämmer allt.”
- “Pappa säger att en man inte gråter.”
- “Jag får inte visa mig svag.”
- “Det är mitt ansvar att bära familjens namn vidare”

Beteendemässiga signaler:

- Aggressivitet eller frustration i skolan (en skyddsstrategi).
- Skämtar om “heder”, könsroller eller sysstrars frihet – men med allvar i botten.
- Sökande efter manliga förebilder utanför familjen.
- Ambivalens – vill skydda familjen men samtidigt frigöra sig.
- Drar sig undan när man pratar om känslor eller svaghet.

Gemensamma kännetecken för fas 1

- Förvirring mellan lojalitet mot familjen och egen vilja.
- Rädsla för konsekvenser om de berättar “för mycket.”
- Söker subtil bekräftelse: “Skulle du tycka det var konstigt om man inte får gå ut?”
- Prövar vuxnas reaktioner innan de vågar tala klarspråk.

Fas 2 – Fördjupad konflikt och ambivalens

I denna fas blir konflikten tydligare. Eleven börjar vilja leva mer fritt, men upplever stark skuld och rädsla för konsekvenser. Eleven kan börja dubbelkommunicera – vara en person i skolan och en annan hemma.

Verbala uttryck (pojkar & flickor):

- “Jag orkar inte längre.”
- “Jag vill men vågar inte.”
- “Ingen skulle förstå om jag berättade.”

Beteendemässiga signaler:

- Eleven blir mer tystlåten eller hemlighetsfull kring sitt privatliv.
- Humörsvängningar – växlar mellan glädje, nedstämdhet och frustration.
- Koncentrationssvårigheter och försämrade skolresultat.
- Oro, ångest eller stressreaktioner inför lov, helger eller familjesituationer.
- Plötsliga förändringar i klädstil eller beteende – försöker anpassa sig till olika miljöer (skolan vs hemmet).
- Försvarar familjen men visar samtidigt tecken på inre kamp eller sorg.
- I vissa fall självskadebeteende, sömnproblem eller fysiska stressymtom (magont, huvudvärk).

Fas 3 – Brytpunkt och behov av skydd

I fas 3 har konflikten nått en punkt där den unga personen ofta behöver stöd och skydd. Det kan handla om akut hot, våld eller risk för tvångsäktenskap. Personen kan uttrycka stark desperation eller vilja fly.

Verbala uttryck (pojkar & flickor):

- “Jag kan inte vara kvar hemma längre.”
- “De kommer aldrig att acceptera mig.”
- “Jag måste bort härifrån.”
- “Trodde aldrig att jag skulle våga tänka tanken att rymma hemifrån.”
- “Jag vet inte vad jag ska ta mig till varje gång mina föräldrar pratar om att jag bör gifta mig.”

Beteendemässiga signaler:

- Ökad frånvaro eller plötsligt försvinner i perioder.
- Bryter kontakten med vuxna.
- Ber om hjälp men drar tillbaka det av rädsla för konsekvenser.
- Kan visa tecken på akut stress och få sammanbrott.

Sammanfattning av faserna

● Fas 1 – Tidig frigörelse

Här börjar eleven ifrågasätta normer och begränsningar, men vågar ännu inte agera öppet.

➡ Den här fasen fungerar som **startpunkten** för frigörelseprocessen.

● Fas 2 – Fördjupad konflikt och ambivalens

Här fördjupas konflikten mellan familjens krav och den egna viljan.

Eleven pendlar mellan rädsla och längtan efter frihet – präglad av dubbelkommunikation, oro och skuld.

➡ Fas 2 fungerar som **den inre kampen och förberedelsen för förändring**.

● Fas 3 – Brytpunkt och behov av skydd

Den akuta fasen – när konflikten blir ohållbar och eleven behöver stöd eller skydd.

➡ Fas 3 blir **den avgörande vändpunkten**, där handling och skyddsbehov möts.

Avslutande

Det är viktigt att komma ihåg att dessa faser inte är fasta eller linjära. Frigörelseprocessen kan se olika ut för varje elev, och faserna kan överlappa eller ske i en annan ordning.

De beskrivna faserna ska inte ses som en exakt modell, utan som ett stöd och verktyg för skolkuratorer och skolpersonal i mötet med elever som lever i en hederskontext. Genom att använda faserna som ett analytiskt och pedagogiskt hjälpmedel kan vuxna bättre förstå elevernas uttryck och behov av stöd, samt underlätta bedömningen av skyddsbehov och möjliga vägar till trygghet och frigörelse.

Att förstå variationen i frigörelseprocessen hjälper oss att möta eleverna där de befinner sig – med respekt, trygghet och professionellt stöd.

SKOLANS ANSVAR

- **Hela skolans ansvar:** Arbetet är inte enbart elevhälsans uppgift utan omfattar alla vuxna i skolan.
- Samtliga personalgrupper behöver ha kunskap om HRV/F och vara uppmärksamma på signaler.
- **Tydlig värdegrund:** Skolan ska aktivt arbeta mot könsstereotypa normer och synliggöra hedersrelaterade strukturer som strider mot barns och ungas rättigheter till frihet och självbestämmande.
- **Kompetensutveckling:** Huvudman och rektor har ansvar att säkerställa att all personal får utbildning i att identifiera hedersförtryck och agera på ett rättssäkert och trygghetsskapande sätt.
- **Samverkan och rutiner:** Skolan ska ha etablerade rutiner för hur oro för HRV/F hanteras. Detta innefattar nära samarbete med socialtjänst och polis, samt att inte kontakta föräldrar i första skedet för att inte öka elevens utsatthet.

VIKTIGA RESURSER – hit kan skolpersonal vända sig

GAPF Glöm Aldrig Pela och Fadime

 070-000 93 28

 stodjour@gapf.se / kontakt@gapf.se

Linnamottagningen (Kvinnors Nätverk)

 08-728 00 55

 linna@kvinnonet.net

Brottsofferjouren (BOJ)

 116 006

 fraga@boj.se / info@brottsofferjouren.se

Unizon – Riksförbundet för kvinno-, tjej- och ungdomsjourer

 www.unizonjourer.se

 info@unizon.se

 Kontakt till lokala jourer finns på hemsidan

Shanazi Hjälpcenter

 010-139 10 33

 info@shanazi.se

 www.shanazi.se

Skolverket

 Stödmaterial på skolverket.se

 registrator@skolverket.se / upplysningstjansten@skolverket.se

Origo – Resurscentrum mot hedersrelaterat våld (Stockholms län)

 020-25 30 00

 origo@stockholm.se

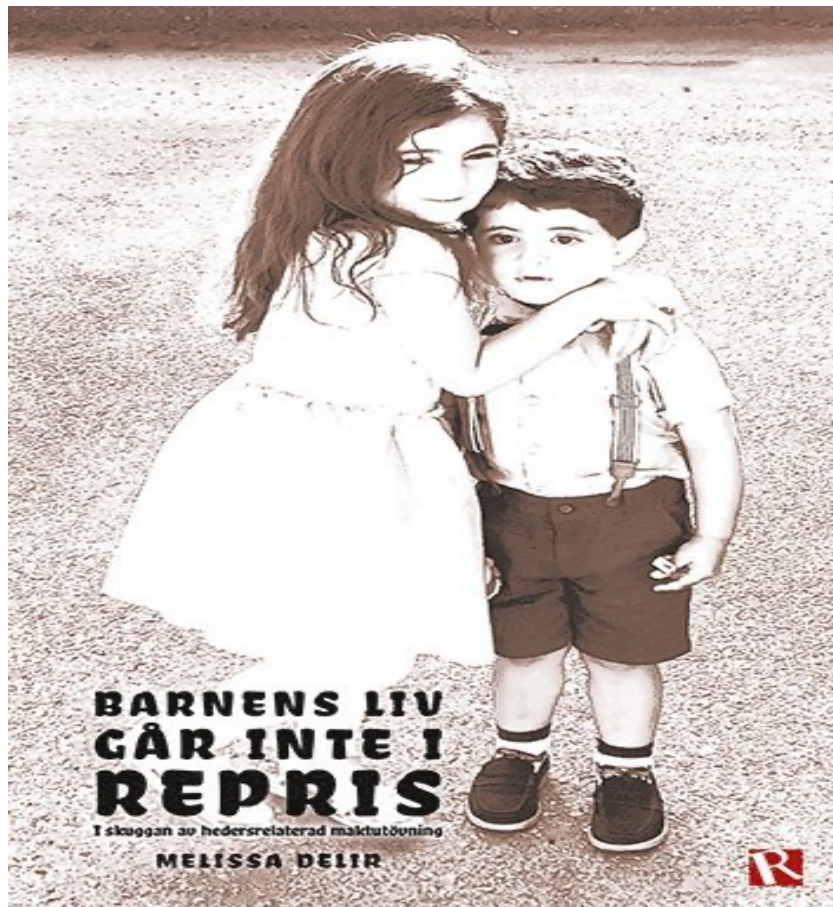
Regionala resurscentrum mot hedersrelaterad våld och förtryck

Från och med 2026 samordnas det nationella stödet till regionala resurscentrum av **Jämställdhetsmyndigheten**.

Aktuell information och kontaktuppgifter till respektive resurscentrum finns

på www.hedersfortryck.se. Rådgivning för yrkesverksamma: **010-223 57 60**

Där finns information om vilket resurscentrum som är verksamt i respektive län, samt kontaktuppgifter för rådgivning och stöd till yrkesverksamma.

Kuratorshandledning

© 2025 Melissa Delir.
Alla rättigheter förbehållna.

Detta material får användas för undervisningsändamål i klassrum.
All annan användning, inklusive spridning i digital form, mångfaldigande utanför undervisningsbruk eller kommersiell användning, är förbjuden utan författarens skriftliga tillstånd.

Utgiven av FrisSjälar
www.melissadelir.se

